

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(III.)

A' TS. ÉS KIR. FELSÉG KEGTELMEVEL.

Indult BÉTSBŐL Pentéken 8. Jánariusban. 1796.]

B é t s:

A' Frantzia Király Kis-afszony egész tsendeséggel és igen kevés számú kísérellel Dec. 26-dikán a' 'Tsászári Királyi határ-szél mellé' meg-érkezett, és még az nap, egy Bâsel mellett lévő mulato-helynél a' *Helvetusok*' földgyin, a' Ts. K. *Helvetziai* Minister Báró *Degelman*' és tellyes hatalmu Biztos *Bacher* között tetetett előre való egyezések szerént, a' Felséges rendeléssel Bétsből oda küldetett Hertzeg *Gavrénak*, által adattatott. A' Hertzeg-afszony innen, a' nevezett Hertzegtől és a' magával Frantzia országból hozott *de-Soucy* nevü afszonyságtól kísérelve, úttját *Lauffenburgon* keresztül *Innsbruck* felé folytatta, a' hova a' folyó Jánariusnak 1-ső napján meg is érkezett. — *Párisból* Dec. 19-dikén indúlt-el a' Hertzeg-afszony, a' mint a' 20-diki *Párisi* leve-

lek írják 2' hat-hat lovas szekerekkel. *Bétsbe* vagy ma későn, vagy hónap váratik.

Hadi özfzfe tsapások:

A' *Pischegrü* bal szárnyának a' Tsáizárikkal *Schopp* és *Landjuhl* körül Dec. 18-dikán történt, és az utóbbi *Merkuban* a' 19-dik lapon említett özfzfe-tsapásáról, emlékezet vagy on a' lég ujjabb *Bétsi Udvari Ujjságban* is. Ebből láttuk: — „hogy minnekutánna az ellenségnek a' miéinktől sokáig álhata-tonon ki-álott agyu-tüze a' Generál *Mészáros* seregeit *Landstuhlból* ki nyomta volna, ezek magokat *Kaj-serslautern* mellé *Kinsbachoz* vízfzfa vonták. „ — „A' bé-következett éjtzaka ezen fekvésiben maradt mind a' két ellenséges Fél. — Gen. *Mészáros* el-lan-kadtabbaknak találta seregeit, hogy-sem egy jó követekezésü próbát tehetett volna: 19-dikben tehát tsak azoknak a' rendeléseknek meg-té-telivel foglalatoskodott, a' mellyek az ellenségnek jó móddal való fogadására szükségesek lettek volna, ha ő a' miéinkre talált volna ütni. Hanem az ellensé- get is úgy meg-fárasztotta volt a' mi előbbeni napi ellent-állásunk, 's-ezen kívül készületekre is ollya-nokra talált részünkről: hogy az egész napokat tsu-pa *recognoscerozásokkal* kéntelenített el-veszte-ni. „ — „Dec. 20-dikára olyan rendeléseket adott-ki Gen. *Mészáros*, hogy a' vezérlése alatt lévő tso-portok az ellenségre, minden töllünk el-vett poszto- kon reá üfsenek: hanem ez, a' miéinket bé nem vár- ván, vízfzfa takarodott, Gen. *Mészáros* pedig *Schoppba* és *Landstuhba* esmet bé-szállott.

El-estek részünkről ezen három napokon; 1 Fő- tiszünk, 33 köz embereink, és 17 lovaink; sebet kaptak 2 Fő-tisztyeink, 58 köz embereink, és 15 lovaink; nem találtattak 3 Fő-tisztyeink, 52 köz embereink, és 6 lovaink. Az el-esett tiszt, Al-Hadnagy *Velles* a' *Devins* Reg.ből. A' sebes tiszt, Kapitány *Putteany* az *Eszterhazy*, és Zászló tarto *Sárosy* a' *Devins* Reg.kből. A' nem taláttató 3 tisztek, Al-Hadnagy *Fustiniony* és *Jursich*, 's-Zászló tarto *Terstenyak*, a' *Gyulay* Volontérjai közzül.

Gen. Báro *Dévayt*, a' maga ki-mutatott bé-látó rendeléseire nézve, és a' *Vetsey* Hufzárok' Oberstfirt *Spiegelberget*, Gen. *Mészáros*; — Gen. *Dévay* pedig, a' *Benyovszky* Reg.beli Oberstfirt Gr. *Gyulayt* a' többek között, ditséri.

Frantzia Ország.

A' Frantziák' múlt esztendei Historiájokból emlékezhetünk arra, hogy a' *Roberspierre*' meg-bukása után, a' Köz-jóra ügyelő Commissio a' Rojálisztákkal és *Chouánsokkal* békefésre lépett volt: de ez a' békeféség csak hamar az után esmet félbe szakasztódott azért, hogy a' Köz-jóra ügyelő Commissio egy nehényt a' *Chouánsok*' fejei közzül el-fogatott; olyan fogás alatt, hogy a' kötés után is nem szüntenek véma meg chouánkodni. A' főbbik ezen el-fogatott *Chouans* vezérek közzül *Cormatin* nevezetü. Ennek most foly a' processusza *Párisban*: de úgy láttzik, hogy attol tart a' mostani Frantzia országlofzék; hogy, ha halálra találja ítéltetni, egy ujj lármás lépeft fognak érette tenni *Párisban* a' Rojáliszták: ha pedig valahova transportálatni akarja, erőszakoson ki fogják őtet a' Rojáliszták szabadítani. — Itélni lehet a' dologrol a' következő levélből, a' melyet ezen dolog iránt Déc. 17-dikén írt a' *Justic-Minister* ahoz a' Katona-Commissióhoz, a' melly előtt a' *Cormatin*' processusza foly: — „

„Hazafiak! Az a' hir, a' melly a' Rojálisztáknak *Cormatin*' iránt való fel-tételéről el-terjedett, egész izorgalmatofságot kíván tölleték. Hallatik, hogy meg-étetni tzeleznának őtet, ha csak ugyan halálratálna sententziáztatódni. Nagy vigyázás kivantatik a' dologhoz. Semmi oltalmazó formálításokat, a' mellyekkel a' Törvény a' vádoltattakat védelmezi, el nem kell mulatni: hanem az iránta való *præcautiók*bol, és a' köz bátorságot illető böltességnék etzközeiből sem kell hátra hagyni egy leg kisebbet is. Ne engedgyünk alkalmatofságot a' Respublika ellenségeinek arra, hogy olyan bünt tselekedhessenek, a' mellyel ők a' Respublikánusokat meg-rettenteni bizonyoson el nem mulatnák. A' ti tulajdon tüzetekre bizom

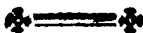

magamat ezen dologban, a' melly kezes előttem ar-
rol a' ti szemes vigyázóságokról, a' mellyel *Cor-*
matin' körül fogjátok viselni magatokat. „

„*Merlin* „

Az *Officialis* Ujjságnak nem tsak az Íróját tet-
te-le a' Directorium, hanem magát az Ujjságot is
egészfzen el-törölte. Az ólta a' *Redacteur* nevű
ujjságban téteti közönségessé az olyan dolgokat, a'
mellyeket akar, hogy a' nép között közönségessé
legyenek. Ebben az Ujjságban közelebről az *Ánglu-*
sokkal való békefégről is olvastatódott egy Ártikulus,
melly felöll az a' vélekedés, hogy az is a' Directo-
rium akarattyával tsúfzött vólna oda. Az Ártiku-
lus ez: — „

„*Londonbol* írják, hogy a' Király a' néptől
sürgetődvén, olyan jelentést tett a' Parlamentom-
nak, hogy a' Frantzia Respulikával kéz békefégre
lépni. Ha az *Ánglus* Ministerek a' népet meg nem
tsalják, hanem a' békeféget valóságosan akarják:
úgy annak könnyű leszen a' meg-köttetése. Mi
(Frantziák) bizonyosok lehetünk benne, hogy a' mi
Országlo-székünk, az *Ánglus* népnek a' Frantzia
néphez viseltető indulattya által meg-illetődvén, a'
mi egész kárunknak visszfa-fordittatódására meg fogna
azzal elégedni, ha az *Ánglusok* a' kezekben lévő *Frant-*
zia és *Hollandus* tartományokat visszfa adnák, és
az *Ánglus* Ministerektől sem fogna egyebet kíván-
ni, hanem tsak azt, hogy a' Frantziák' és *Hollán-*
dusok belső igazgatások' módgyába, ne avatkozza-
nak, valamint szintén a' Frantziáknak és *Hollándu-*
soknak a' magok szomszédgyaikkal való háborujok-
se. A' Frantzia Országlo-szék, hasonló baráttási kéz-
séget mutatván, nem egyeben igyekezik, hanem
tsak, hogy engedhessen a' Frantzia Nemzet' hajlan-
dóságának, mellyet ez gyakran ki-jelentett az iránt,
hogy békefégrben élhessen az *Ánglus* Nemzettel, és
vele öfzfe-atyafiságosodván, remélhesse, hogy a' két
Nemzeteknek egyesülése, végezetre visszfa tzerzi *Eu-*
ropának a' tsendefséget és boldogságot. „

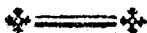
A n g l i a.

Londonból, Dec. 15-dikén. — „Az országlószék itt ki-hírdettette, hogy a' Provinciális katonaság már visszafog a' békecséges lábba állítottódni.

Akar hány-féle képpen írjanak más levelek az *Isle-de-Dieu* szigeten táborozott Emigransok' seregiről: de bizonyos az, hogy ők onnan már minnyájon útban vagynak *Anglia* felé, 's-hogy az *Ártéziai* Grófnak a' Fiával az *Angoulemei* Printzel együtt, most egy előre, *Scotziában* az *Edimburgi* Királyi Kaitély rendeltetett-ki lak-hellyül. (mint közelebbről is irtuk)

Hallatik az is, hogy a' *Prussus* Követ Báro *Jakobi* volna az, a' ki *Párisból* *Londonba* érkezvén, hozta volna azt a' hírt ide a' Ministeriumhoz a' *Frantziák'* Országló-székének békecséges hajlandósága felől, a' mellyen az *Anglus* Királytól Dec. 8-dikán és 9-dikén a' Parlamentomnak *Felső* és *Alsó* Házaihoz küldött követségé, fundálódott.

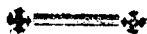
Londonból, Dec. 18-dikán. — „Itt azt várták tegnap, hogy a' Király a' Parlamentomnak *Felső* Házában meg-jelenvén, a' *Securitatis* és *Conventions* Bilt, a' mellyek már annyi zugásra és pártoskodásra alkalmatosságot szolgáltattak, meg-fogja erőfsíteni. Már előre hallatott volt, hogy ezen alkalmatossággal az egész Királyi Gárda ki fogna rukkólni, és a' rendnek fenn-tartatására a' más egyéb minden eszközök is elő fognának vétettetni. — Ezen hírhez-képepest, sok ezer emberek gyülekeztenek volt özfize, és a' katonák' vigyázó csoporttyai is meg-eröfsítotték. Hanem, még eddig el-halasztódott az említett *Billeknek* meg-eröfsítése. Dél utánni 2 ora tályban a' *Bouckinghamhous* nevü Királyi házból a' *St. Jame*si palota felé indulván a' Király szekerem, ekkor még erőfsebben kezdette hinni a' nép, hogy bizonyoson a' Parlamentomba megyen a' Király. Az Ujjságonkapók' száma tehát, mind-jobbán-jobbán kezdett nekedni: de végre mindenek tsendesesen szélllyel oszlotnak, minekutánna látták volna, hogy nem a' Par

lamentom felé megyen a' Király. — Némelly zúgások és füttyölések most is hallatak. — A' beszéd az, hogy a' mostani Parlamentom' tagjai mennél hamarább elfognának oszlatódni; a' lévén benne a' Minister' tzelja, hogy az alatt, míg az ujj tagok' választódása folya, tsak a' maga fel-tételei szérént köthessen békefséget a' Frantziákkal, a' nélkül, hogy a' Parlamentomot azokrol meg-kérdeni, kéntelen legyen. Már készittődnek mind itt, mind pedig a' tartományokban az indulatok arra, hogy független és népbarátyainak tartató emberekre eszenek a' több vokok.

„A' *Londoni* Bánko-beli Pénz-piatzon az a' hír terjedett vólt el könnyen képzelhető okokbol tegnap; hogy a' Királytol a' Parlamentomba küldetett békefséges követtségnek meg-hallására, *Páris* várossa egész-fzen illumináltatott vólta; s-hogy *Párisból* valóság-gal 2 Biztosok érkeztek légyen a' békefséges traktálás végett *Londonba*. Ez az utolsó hír leg alább nem igaz, és tsak onnan vette magát, hogy *Weiskirchen* és *Atteville* nevü *Emigránsok* Frantzia országbol szabadon el-botsáttatván, onnét most érkeztek által *Londonba*. Egyéb aránt itt most minden környülállások békefséges szint kezdettenek magokra öltözni.

„Midön *Pitt* tegnap az Udvartol az *Alsó Ház*' Orátorával el-jött, kemény illetlenségeknek vólt kitétetve. — Az *Alsó Ház* egy utobbi Conferentzia' alkalmatofságával arról tudósította a' *Felső Házat*, hogy az *Alsó Ház*-beli tagok közönséges meg-egye-zéssel azt a' kötést tették, hogy ők a' magok házaikban leg alább egy 3-mad részszel kevesebb tiszta buza-lisztet fognak ez után el-költeni, mind addig, míg a' bőv aratás által az *Ánglus* tartományokban a' bővség helyre nem áll. — A' szükség iránt tanátsko-zó Commissio arról tett jelentést, hogy nem tsak tiszta buza' dolgában vagyon fogyatkozás: hanem már a' rozs is meg-szükült azokban a' helységekben, a' hol azzal szoktak élni; mellyre nézve azoknak is

intalmat kell igérni, a' kik rozsot hoznak idegen országokrol.

Parlamentomi dolgok :

Déc. 11-dikén 3-dikszor olvastatott-fel a' Felső Házban a' Pitt' Conventions' Billje, a' melly által a' Politikai gyülekezetek tilalmaztatnak Derby, Bedford, Landsdown, 's-több más Oppozitzióális emberek, az okoskodásnak minden bennük lakó errejít elő vették most is, hogy meg-akadályoztatassák a' dolgot. Még Lord Moira, és volt Cancellárius Lord Thurlow is, ellene szegeztek magokat a' Billnek; és noha az Oppozitziónak némelly tagjai, sok ezer lakosoknak aloll-írt neveik által meg-erősítetve lévő kérő leveleket terjesztettek is a' Bill ellen a' Parlamentom' elibe: tsak ugyan most iskeresztül ment az a' Voxok' többsége által.

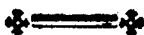
Fox a' Manchesteri lakosoknak a' békeféségért való kérő leveleket terjesztette az Alsó Ház' elibe, Erre 20,300 lakosok írták volt fel neveiket. Az után Oberster Stanley is hozott ugyan ezen város' lakosaitol egy más kérő levelet elő, a' mellyben ezek is tsak azt kéri tulajdon-képpen, a' mit emezek, azzal a' hozzá-adással mindazonáltal, hogy betsülletes fel-tételek alatt essék a' meg-békéllés. Ennek a' Stanleytől bé-adatott kérő-levelnek 28 ezer emberek írták alá neveiket.

A' Pitt által ezen el-kezdődött 1796-dik esztendőre költsön fel-vejendő 180 millió Forintok iránt, a' mint már írtuk, sok egy-s-más ellen-vetések tétetődtek; p. o: hogy az a' Státusnak, az interezés miatt esztendőnként több mint 20 millio Forint ujj költséget okoz; 's-hogy a' Minister a' Nemzetet attol meg-kémélherte volna, ha a' Királynak a' békélléshez való kedvit, előbb a' Parlamentom' elibe terjesztette volna, mint ezt a' fel-vejendő 180 millió Forintokbol álló költsönröl való projectomot, s. a' t. Smith most esmet meg-ujjitotta az Alsó Házban

az e'-felett való vetélkedést, azt javasolván, hogy rendeltetődgyék egy Commissió, a' melly a' jövedő-beli hasonló történeteknek el-kerülhetése végett, vegye vizsgálás alá ezt a' mostani történetet.

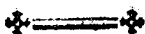
Pitt azt felelte, hogy, az iránta való ellen-vetésekre nézve, jó szívvvel alája adgya magát a' meg-visgáltatásnak; azt projectálja azonban, hogy ez a' meg-visgáltatás ne a' Parlamentom' házában az egész Parlamentális Commissió előtt, hanem a' Háznak felső emeletiben, a' hol a' titkos Commissiók szoktak tartátni, egy ilyen titkos Commissióban esék-meg. — „Ő nem tsinálhatta a' dólgot más-képpen (mond *Pitt* továbbá); és hibás az a' szám-vetés is, a' melly szerént olyan nagy haszon tulajdonittatik annak a' Vexeles Companiának, a' kivel a' 180 millió Forintokrol való egyezés tétetett. *Morgan*, a' ki ezeket a' nehézségeket teszi, haszon és nyereség nélkül bizonyoson maga sem szerzette volna elő ezt a' fummát. A' mi pedig azt illeti, hogy ezt a' költsönt előbb a' Parlamentom' elibe terjeszftette (*Pitt*), mint a' Királynak a' békefségről való követtsegit, vagy jelentésit, erről ő (*Pitt*) forma szerént bizonyossá teszi a' Parlamentomot, hogy a' mikor a' költsönről való határozás tétetődött, akkor ő a' Királynak a' Parlamentom' elibe terjesztetendő békefséges követtsegiről, még tellyefséggel semmi határozást nem tett vólt, hanem a' Királyi Felségtől még az után kérdett személlyesen erről tanátsot. De továbbá, ha ő az *Austriaiak* győzedelmeit, a' kik most egy hét alatt többet tselekedtek, mint a' mennyi ez előtt egy esztendő alatt történhetett; és a' Frantziáknak azt a' környülállását is, a' mellyről az ő Finántz - Ministerjek a' napokban az *Öt-százak* Tanáttsában hírt tétetett, meg-gondólja; lehetetlen, hogy azt a' következést ne tsinálja mind ezekből, hogy a' békefséges fel-tételeknek *Angliára* nézve most szükséges-képpen hasznosoknak kell lenni. — A' vetélkedésnek a' lett a' vége, hogy a' *Pitt* kívánsága szerént egy ki-válfogatott tagokból álló Commissió rendeltetett a' dolognak meg-visgálására.

Lord Norfolk, Suffolk, Landsdowne, Derby, Chedworth, Albemarle, Lauderdale, Ponsonby, Bedford, s-több mások, formá-szerént való protestációt irattak-bé magok' résziről a' Parlamentom Jegyző-könyvibe, a' Grenvill' és Pitt' tudva lévő Securitatis- és Conventziions- Billjeik ellen: Stanhope pedig, a' ki egy az Oppositzió' tagjai között, már régen nem jelent-meg a' Parlamentomban.

Déc. 17-dikén a' költsön vejendő 18 millio font Sterligekről vólt vetélkedés a' Parlamentom' Felső Házában is. — Itt is tsak azokat az ellen-vetéseket hordotta többire elő Lord Lauderdale, a' mik már az Alsó Házban elő hozattak. — „Ha a' Britannus Minister (ugy mond), tsak mint valami tsaló-lépet, úgy ki-vetni kéntelenítettik ezen háboruban 2 millio Sterlingekeket, (20 millio Forintokat) a' Bánkósoknak azért, hogy 18 millio Font Sterlingekeket adgyanak költsön: ez szerént lehetetlen, hogy az ellenség, a' maga Afsignatáinak akar melly kitsiny betse mellett is, nagy képzelődéssel legyen a' mi arany-forrásainkról, — Lord Greenville azt felelte, hogy ez a' mostani költsön, tellyesféggel nem többre mint 5-tődfél pro Centonyi interesre vétetik-fel. Hogy pedig a' Státus-papirofsainak betse ezen alkalmtsággal nevetekedett: azt tellyesféggel nem annak, hogy a' Státus, ezen költsönért nagy interest ígért vólna, hanem az Auszriaiak' Rénusi győzedelmeiknek, kell tulajdonítani. A' Királynak, a' békéségről a' Parlamentom' elibe terjesztett követtsége tellyesféggel nem is azt teszi, a' mit felőlle ítélnek. Nem egyebet mond az, hanem tsak, hogy ő Felsége, a' Frantziák' mostani Országoló-székivel meg vagyon annyira elégedve, hogy ha az, illendő békeféges felteteleket talál ajánlani; úgy traktálást lehet vele kezelni.

Mind ezeket az Anglusok' könnyülallásait és minden ő vetélkedéseiket, ha öfzfe veszi s-megmondólja az ember, azt láthattya nyilván azokból:

itt nevezik, (*deportációra*) fententziáztatott. Két társai árestomban lesznek a' békeiségig: a' többek szabadon bocsátattak.

A' rendelést ugyan ezen levelek szerént a' *Párisból* haladék nélkül való el-indulás felől *Gen'darmék* (belső tsendefségre ügyelő katonák) vitték-meg *Carlettihez*, a' kiknek az is meg volt parantsólva, hogy *Párisból* való ki-menetelekor késerői legyenek. Az ő pafsufsában, minden előljárókra nézve a' volt a' rendelés, hogy úttýából minden akadályt el-hárítsanak, és azt magok is minden kezekben levő erő által fiettefsék.

A' Frantzia Királyi Hertzeg-afszonynak *Párisból* való el-indulása, a' hallamások szerént, azért haladt illyen sokáig, hogy az által-tserelésről való írásban, a' *Frantzia Respublika* nem volt nyilván-ságosan így ki-fejezette meg-esmerve. A' ki-fejezés így volt: a' jelen lévő *Frantzia Kormány-szék* (le gouvernement actuel de la France): a' Frantziák pedig így kívánták volt a' ki-fejezést: *Repub'ique Française*. — *Gr. Carletti*, éppen ezen szó-beli meg-nem egyezés-közben kívánta a' Hertzeg-afszonynak meg-láthatását. A' Respublikánusok tehát azért küldötték-el őtet: hogy a' Frantzia Respublikában, egy Frantzia Hertzeg-afszont akart meg-latni.

A' fegyver-nyúgvásban a' *Rénusi* táboroknál (az ujjabb *Frankfurti* levelek szerént) a' fel-tétel az: hogy, a' mellyik Fél a' másikat meg akarja támadni, azt arról 10 napokkal előre tudósítsa. — A' Tsászfáriak tábori lineája, ezen fegyver-nyúgvás alatt ez leszen: a' *Rénus* bal parttyától fogva a' *Speyer-pataka'* mentiben *Neustadt* városán keresz-tül *Kajserlauternig* nyúlik: innen *Ramstein*, *Kirn*, és *Stromberg* nevű helyeken keresz-tül menvén, *Dreieckenhauseennél* esmet a' *Rénus* bal parttyán végződik-bé.